

Lukivaikeus

-selviytymiskeinoja opiskelussa ja työssä

1

Veijo Turpeinen

Lukivaikeuden ilmeneminen

Tyypillistä on vaikeudet lukemisessa ja / tai kirjoittamisessa. Samalla esiintyy toistuvasti tietäntyyppisiä virheitä ja hitautta asian tuottamisessa ja jäsentämisessä.

Lukivaikeudet heijastuvat luetun ja kuullun ymmärtämiseen ja tuottavaan kirjoittamiseen. Huomattavaa on se, että lukivaikeus ei ole luku- tai kirjoitustaidottomuutta.

Normaalia työläämpi tiedon käsittely oppimistilanteissa sitoo runsaasti opiskelijan voimavaroja, mikä näkyy suoritusten epävakaisuutena ja tavallista nopeampana väsymisenä.

Opiskelija voi kompensoida lukivaikeuden tuomia oppimisen vaikeuksia muiden aineiden opiskelussa. Hänellä voi olla vahvuuksia esimerkiksi matematiikassa, teknisissä töissä, kuvallisessa ja muissa ilmaisua vaativissa aineissa.

Joidenkin lukivaikeus lievenee ajanmittaan niin, että lukeminen ja kirjoittaminen nopeutuvat ja virheet vähenevät, jopa häviävät miltei kokonaan.

Kuitenkin lukivaikeus saattaa ilmetä uudelleen stressi- tai kriisitilanteissa tai jossakin muussa muuttuneessa elämäntilanteessa.

Spesifi lukivaikeus kuvaa ongelman kapea-alaisuutta. Kysymys ei ole henkilön älyllisestä jälkeenjääneisyydestä. Spesifi lukivaikeus voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että opiskelija tarvitsee erilaisia apuvälineitä sekä hyvin yksilöllisiä ohjaus- ja tukimuotoja opiskelussaan.

Opiskelijan edun ja ohjauksen kannalta on tärkeää, että kaikissa lukivaikeuden ilmenemismuodoissa ei mentäisi ison otsikon alle **lukivaikeus**, vaan kysyttäisiin, **millainen lukivaikeus opiskelijalla on.**

Hahmottamisen vaikeus yhdessä lukivaikeuden kanssa tuo lähes 30 variaatiota ja jokainen on yksilöllinen tapaus. Tämä tuo haasteita opiskelijan ohjaamiselle.

Epäonnistuminen oppimistilanteissa

voi aiheuttaa
itsetunto-ongelmia,
masennusta,
alisuoriutumista ja
yrittämisen puutetta.

Epäonnistuminen voi näkyä opiskelijan toiminnassa
vähättelynä,
hätäisyytenä tai hitautena,
huolimattomuutena ja / tai
käytöshäiriöinä.

Tulkinta laiska, ei kuuntele, ei keskity, tyhmä, lahjaton, huolimaton,
epäsosiaalinen

Epäonnistumista ei voi vähätellä ”no ei se mitään”. Opiskelija tarvitsee aitoa ja rehellistä palautetta, mutta ei asian liioittelua. Hänelle on tärkeää saada peräkkäin useita onnistumisen kokemuksia.

Selviytymiskeinoja opiskelussa ja työssä

Mitä opiskelussa ja opetuksessa ja työssä tapahtuu, miten siellä toimitaan?

Mistä pitää selviytyä?

Miten selviydyn / voin selviytyä?

Miten selviytymistäni voidaan tukea?

Mitä opiskelussa ja opetuksessa ja työssä tapahtuu, miten siellä toimitaan?

Esimerkkejä toimintaympäristöistä

Fyysinen, tekninen ja sosiaalinen ympäristö

- > kirjoitettuja dokumentteja
- > värillisiä seiniä, tekstiilejä, tauluja
- > työpisteitä

- > työvälineitä
- > tietojen käsittelyyn liittyvä välineistö

- > opiskelu-, työkaverit
- > itsenäistä ja yhdessä tekemistä
- > puhumista, kuulemista, keskustelua

Mistä pitää selviytyä?

Selviydyttävä toimintaympäristöjen sisältämästä informaatiosta sekä siellä tuotetusta ja tuotettavasta tiedosta ja taidosta.

- Informaation määrä ja sen esitysmuodot, jäsentely
- Esimerkiksi PowerPoint – esitykset ja nettisivustot -> taustan ja tekstin värit, palstoitus ja otsikointi
- Kirjoitettu teksti -> tekstin koko ja tekstityyppi, lauseiden pituus, lihavointi, kursivointi
- Muistiinpanojen tekeminen -> yhtäaikaisen informaation määrä
- Kuunteleminen ja kuuleminen -> puheen määrä, rytmi, sanojen painotus, artikulointi, puhutaanko kuulijalle, taululle, tietokoneen ruudulle
- Yhdessä tekeminen
- Maiseman vaihto

Miten selviydyn / voin selviytyä ja miten selviytymistäni voidaan tukea?

Taustaksi

Luki- ja matematiikan testit ovat tärkeitä opiskelijalle itselleen, mutta myös opettajalle opiskelijan ohjaussuunnitelman laatimista varten sekä ammatillisen kasvun tukemisen kannalta. Testit eivät saa muodostua itsetarkoitukseksi. Pyritään hyödyntämään jo olemassa olevia testituloksia.

Opiskelijalle ei haeta ensisijaisesti helpotusta oppimisen ja osaamisen tavoitteista, vaan erilainen tapa oppia ja osoittaa osaamistaan.

Heikkouksia lähestytään vahvuuksien kautta.

Keskusteleminen opiskelijan kanssa on tärkeää. Opiskelijaa rohkaistaan kertomaan minkä hän kokee oppimista hidastavaksi tekijäksi tai jopa oppimisen esteeksi.

Selviydyn, kun

saan osoittaa osaamistani muutenkin kuin kirjoittamalla.

rakennan omaa oppimismaisemaa. Teen erilaisia merkkejä ja symboleja ajatuksen rakentamisen tueksi. Erilaiset muodot, valot, varjot ovat tärkeitä. Jatkuva oppimisympäristön vaihtaminen on erittäin rasittavaa.

puhe on selkeää ja kuuluvaa.

kirjoitan selkokielelle, huomioin fonttikoon, vältän monenlaisia tekstityyppejä ja TIKKUKIRJAIMIA, huomioin asian jäsentelyn, tekstin ja taustan värit.

käytän materiaalia tehokkaasti oppimisprosessin eri vaiheissa.

saan aikaa ja tilaa tehdä tehtävät. 1 h = 3 – 20 h.

saan mahdollisuuden lukea ääneen.

havainnollistat kuvin ja sanoin.

osaat yksinkertaistaa - todenmukaistaa - rikastaa.

ryhmässä en ole heti sihteeri tai puheenjohtaja.

otan ja saan vastuuta ja minulta vaaditaan osaamista.

Älä koskaan anna vaikutelmaa, että et luota opiskelijaan!

Esimerkkejä apuvälineistä

Sanelin, kamera, kännykkä, kommunikaattori, äänentoistolaitteisto, DVD
GPS-laite

Tietokone ja erilaiset harjoitusohjelmat (vieraat kielet, sanojen kirjoitusasu,
matematiikka)

Äänikirjat

Skannaava kynä, lukeva skanneri

Värikalvot ja väriviivaimet

Asiaan liittyviä lähteitä

Aro, T. , Siiskonen, T. & Ahonen, T. (toim.) 2007. Ymmärsinkö oikein?
Juva: WS Bookwell Oy.

Heikkinen, T. 2006. Mikä tässä sanassa on vialla? Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Kairaluoma, L., Ahonen, T., Aro, M., Kakkuri, I., Laakso, K., Peltonen, M. &

Turpeinen, V. 2011. Oppimisen vaikeus, Lukivaikeus 1 ja 2. Videomateriaali.

Wenneström, K. (toim.) 2008. Lukemalla ja tekemällä. Opettajan opas lukivaikeudesta ammatillisille oppilaitoksille. Niilo Mäki – instituutti.